

Studium Wychowania Fizycznego i Sportu
Akademia Świętokrzyska w Kielcach
Study of Physical Education and Sport
Świętokrzyska Academy

RAFAŁ PAWŁOWSKI

*Universities on background different subjects preparing the youth
to participation in physical education*

**Szkoły wyższe na tle innych podmiotów przygotowujących młodzież
do uczestnictwa w kulturze fizycznej**

Styl życia dorosłego człowieka w dużym stopniu jest uwarunkowany jego postawą wobec kultury fizycznej, a postawa ta kształtuje się głównie w tzw. rozwojowym okresie życia, przede wszystkim w toku zajęć wychowania fizycznego i sportu szkolnego [9].

Wychowanie do kultury fizycznej przebiega dwutorowo: w drodze bezpośredniej edukacji jednostek oraz pośrednio w sposób bezosobowy. W pierwszym przypadku obowiązek taki ciąży na rodzinie i szkole, a w drugim na środkach masowego przekazu [6].

Zadaniami procesu wychowania do rekreacji fizycznej są: rozbudzanie zainteresowań aktywnością ruchową, rozbudzanie potrzeb aktywności ruchowej, motywowanie do stosowania rekreacji ruchowej, uświadamianie wartości rekreacji ruchowej, zapoznanie z różnorodnością form rekreacji ruchowej, rozwijanie umiejętności ruchowych, nauczanie organizacji racjonalnego wypoczynku, rozwijanie umiejętności indywidualnego wyboru form rekreacji ruchowej [1].

Proces ten powinien, podobnie jak proces wychowania w ogóle, rozpocząć jak najwcześniej. Często jednak rodzina nie wywiązuje się w należyty sposób z obowiązku wychowawczego. Szkoła jest kolejnym ogniwem wychowania do kultury fizycznej, a zbyt często pierwszym w przypadku niechęci, niemożności czy niekompetencji rodziców.

Wychowanie fizyczne w szkole wyższej powinno umożliwiać młodzieży studiującej odciążenie w miłej atmosferze dużego obciążenia psychicznego, pozwolić aktywnie wypocząć po intensywnej pracy umysłowej. Musi także wyrównywać braki wyniesione z poprzednich etapów edukacji. Nauczyciel podczas zajęcia wf powinien motywować do podejmowania dobrowolnej aktywności fizycznej, a także do samokontroli.

Przyjemność i radość wyniesione z wychowania fizycznego to uczucia wzmacniające motywację do podjęcia aktywności rekreacyjnej i kształtujące wobec niej pozytywną postawę [3, 4, 7, 8]. Pozytywny odbiór swojego nauczyciela ma znaczenie przy kształtowaniu postawy ucznia wobec sportu [2], choć są badania, które nie stwierdzają związku między negatywną postawą wobec nauczyciela a uprawianiem przez młodzież sportu [5].

Celem pracy jest określenie miejsca szkoły wyższej w hierarchii podmiotów uczestniczących w procesie wychowania do rekreacji fizycznej w ocenie młodzieży studiującej. Po wtóre porównanie oddziaływania zajęć wychowania fizycznego na różnych poziomach edukacji poprzez czynniki mające duży wpływ na skuteczność tego procesu wychowania do rekreacji fizycznej – atrakcyjność zajęć wf, nabycie dużego zakresu umiejętności sportowych i pozytywny odbiór nauczyciela wychowania fizycznego.

MATERIAŁ I METODA

W badaniach wzięło udział 378 kobiet (73,7%) i 135 mężczyzn, studiujących na studiach dziennych w szkołach wyższych Kielc. W próbie losowej znalazła się młodzież od 19 do 26 lat, ale większość z nich (92,2%) stanowią studenci pomiędzy 20 a 24 rokiem życia ($\bar{X} = 21,6$ $s=1,3$).

W wylosowanej próbie 59,6% stanowi młodzież studiująca w Akademii Świętokrzyskiej, 25,4% to studenci Politechniki Świętokrzyskiej, a 15% to reprezentanci uczelni niepublicznych. Co trzeci z badanych jest studentem pierwszego roku (32,2%), a co piąty czwartego roku studiów (19,3%). Najwięcej respondentów (33,3%) studiuje na kierunku zarządzanie i marketing, a najmniej na kierunkach technicznych (9,4%).

Tylko co czwarty badany studiujący w kieleckich uczelniach na stałe mieszka w tym mieście (25,8%), natomiast blisko połowa (49%) pochodzi z małych miasteczek i wsi.

Przydatność narzędzi badawczych została zweryfikowana w badaniach pilotażowych, w których zwrócono uwagę na trafność i komunikatywność języka pytań.

Zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, a badania ankietowe przeprowadzono techniką audytoryjną, w salach wykładowych, podczas ćwiczeń, które dają w założeniu większą szansę na dużą frekwencję studentów na zajęciach niż wykłady, często traktowane jako nieobowiązkowe.

W próbie mamy do czynienia z nadreprezentacją kobiet (8,2%), natomiast reprezentatywność próby ze względu na miejsce studiowania wypada na niekorzyść uczelni niepublicznych – nadreprezentacja państwowych szkół wyższych wynosi 7,4%.

WYNIKI

Wyżej od szkół, wychowujących na różnych poziomach edukacji, doceniane jest środowisko koleżeńskie, które dla 2/3 badanych studentów wywarło największy wpływ na zachęcenie ich do uprawiania sportu. Szkoła wyższa, wymieniona przez co trzeciego respondenta jest w tej hierarchii postrzegana równorzędnie ze szkołą podstawową, ale niżej od szkoły średniej, którą wymienia co drugi badany. W rodzinie najczęściej do uprawiania sportu motywuje rodzeństwo, a z rodziców częściej ojciec niż matka. Środki masowego przekazu są instytucją skuteczniejszą w upowszechnianiu aktywnego stylu wypoczyniania niż rodzice. Najrzadziej wymieniane są klub sportowy i organizacje młodzieżowe (tabela 1).

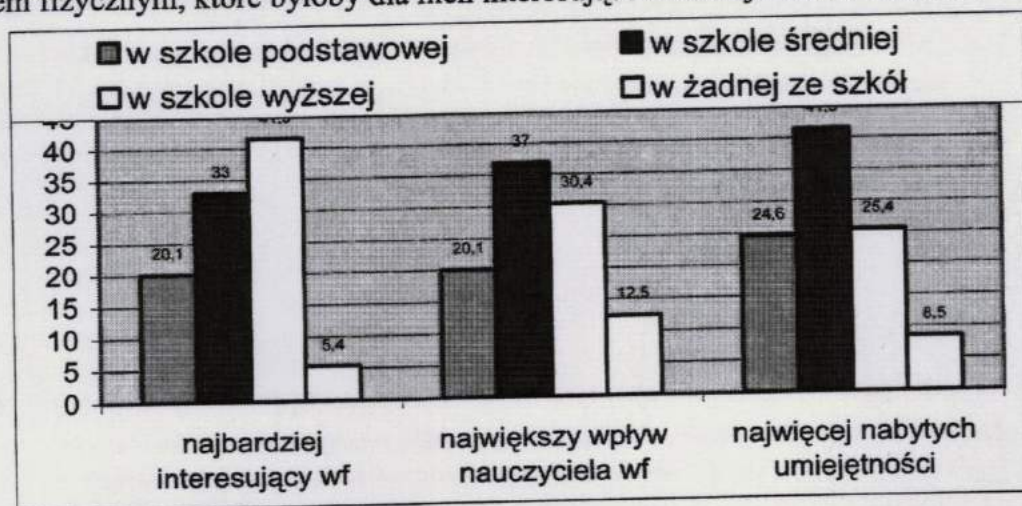
Środowisko koleżeńskie ma większe znaczenie ($\chi^2=9,23$ $p<0,01$) dla mężczyzn (81%) niż dla kobiet (54,3%). Rodzice z wyższym wykształceniem, zwłaszcza ojcowie, mają większy wpływ na usportowienie swoich dzieci (18,2%) niż posiadający wykształcenie średnie (9,2%), czy zawodowe lub podstawowe (2,8%), choć nie są to różnice istotne statystycznie.

Tabela 1. Miejsce szkoły wyższej w hierarchii instytucji mających największy wpływ na zainteresowanie badanej młodzieży uprawianiem sportu (dane w %)

Podmiot oddziaływający na młodzież	osoby odczuwające wpływ oddziaływania wybranych podmiotów			ranga
	studentki	studenci	ogółem	
środowisko koleżeńskie	53,3	81,0	61,4	1
szkoła średnia	50,0	45,2	48,7	2
szkoła wyższa	36,2	31,0	34,8	3,5
szkoła podstawowa	32,8	40,5	34,8	3,5
rodzeństwo	23,3	26,2	24,1	5
środki masowego przekazu	16,4	11,9	15,2	6
ojciec	11,5	18,6	12,9	7
matka	6,9	7,1	7,0	8
klub sportowy	4,3	7,1	5,1	9
organizacja młodzieżowa	1,7	2,4	1,9	10

Różnie przedstawia się ocena szkoły wyższej, w porównaniu z wcześniejszymi etapami nauki, w przypadku oceny zajęć wychowania fizycznego, nauczyciela czy bazy sportowej, w jakiej młodzież ćwiczyła (rycina 1).

W szkole wyższej zajęcia wf były najbardziej interesujące dla 41,5% badanych, co trzeci wyróżnia lekcje wf w szkole średniej (33%), co piąty w szkole podstawowej (20,1%), a 5,4% nie spotkało się z wychowaniem fizycznym, które byłoby dla nich interesujące w którejkolwiek ze szkół.

Ryc. 1. Ocena nauczyciela i zajęć wychowania fizycznego w szkole wyższej w porównaniu z wcześniejszymi etapami nauki

Wśród badanych studentów 41,5% uznaje, że w szkole średniej nabyło najwięcej umiejętności sportowych, co czwarty, że jest to zasługa szkoły wyższej (25,4%) lub podstawowej (24,6%), a 8,5% uważa, że w żadnej ze szkół nie nabyło takich umiejętności.

Ocena nauczyciela wychowania fizycznego, który miał największy wpływ na zainteresowanie sportem swoich wychowanków wypada na korzyść pracujących w szkole średniej (37%), przed szkołą wyższą (30,4%) i podstawową (20,1%). Co ósma osoba nie spotkała takiego nauczyciela na żadnym z poziomów nauczania.

Tabela 2. Ocena nauczyciela i zajęć wychowania fizycznego w szkołach na różnych poziomach edukacji

Szkoła	odsetek ocen (w %)				\bar{X}	s
	3	2	1	0		
podstawowa	9,5	7,0	20,3	63,2	0,6	1,0
średnia	16,5	19,6	19,0	44,9	1,1	1,1
wyższa	15,8	17,2	22,1	44,9	1,0	1,1

Ponieważ badani mogli wybrać tylko jedną odpowiedź przy poszczególnych pytaniach, to w przypadku każdego respondenta ocena pozytywnego wpływu wszystkich szkół w procesie przygotowania młodzieży do kultury fizycznej była możliwa w skali od 0 do 3 punktów.

Najbardziej docenianą przez studentów w omawianym obszarze jest szkoła średnia, nieznacznie przed szkołą wyższą. Dla 44,9% osób nauczyciel i zajęcia wf podczas studiów są słabiej oceniane w stosunku do dotychczasowych doświadczeń wynikających z wcześniejszych etapów edukacji (tab.2).

WNIOSKI

- Najważniejszym ogniwem w procesie przygotowania do uczestnictwa w kulturze fizycznej, wskazanym przez badaną młodzież, jest środowisko koleżeńskie, dopiero później placówki wychowawcze (szkoła, uczelnia) i rodzina.
- Zajęcia wychowania fizycznego w szkole wyższej są odbierane jako bardziej interesujące niż w poprzednich etapach edukacji, ale w odczuciu badanej młodzieży w szkole średniej nabyła ona najwięcej umiejętności sportowych i tam odczuła największy wpływ nauczyciela wf na zainteresowanie ich uprawianiem sportu w czasie wolnym.

- Mimo tego, że proces wychowania do rekreacji fizycznej powinien, podobnie jak proces wychowania w ogóle, rozpocząć jak najwcześniej, to rodzice nie są wskazywani wśród najważniejszych podmiotów przygotowujących, wdrażających do systematycznego uprawiania sportu.

PIŚMIENNICTWO

1. Fąk T., Wychowanie do rekreacji ruchowej młodzieży szkolnej. Stan i uwarunkowania, Wrocław: AWF, 2002.
2. Grabowski H., Teoretyczno-metodyczne przesłanki fizycznego wychowania, „Rocznik Naukowy”, t.XXIV, Kraków: AWF, 1990.
3. Hassandra i wsp., Examining factors associated with intrinsic motivation in physical education: a qualitative approach, „Psychology of Sport and Exercise”, 2003, Nr 4, 211-223.
4. Jarvis M., Psychologia sportu, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2003.
5. Messing M., Voigt D., Bedingungen ausserschulischen Sportengagements. Ergebnisse einer Befragung von Jugendlichen im Alter von 14-16 Jahren, (w:) M.Quell (red.), Sport, Soziologie und Erziehung, Berlin: Bartels i Wernitz, 1980.
6. Siciński A., Styl życia, kultura, wybór, Warszawa: IFIS PAN, 2002.
7. Winiarski R., Spór o istotę rekreacji fizycznej: dylematy teoretyczne – konsekwencje wychowawcze, „Wychowanie Fizyczne i Sport”, 1991, Nr 2, 69-81.
8. Wolańska T., Leksykon sport dla wszystkich – rekreacja ruchowa, Warszawa: AWF, 1997.
9. Żukowska Z., Aktywność ruchowa i jej zdrowotno-profilaktyczne walory a styl życia współczesnego człowieka, „Kultura Fizyczna”, 1990, Nr 7-8, 26-27.

STRESZCZENIE

Celem pracy jest określenie miejsca szkoły wyższej w hierarchii podmiotów uczestniczących w procesie wychowania do rekreacji fizycznej w ocenie młodzieży studiującej. Po wtóre porównanie oddziaływania zajęć wychowania fizycznego na różnych poziomach edukacji poprzez czynniki mające duży wpływ na skuteczność tego procesu wychowania do rekreacji fizycznej – atrakcyjność zajęć wychowania fizycznego, nabycie dużego zakresu umiejętności sportowych i pozytywny odbiór nauczyciela wychowania fizycznego.

W badaniach wzięło udział 513 studentów studiów dziennych (378 kobiet i 135 mężczyzn). Badania wskazują środowisko koleżeńskie jako to, które ma największy wpływ na uprawianie przez nich sportu w czasie wolnym. Rodzice nie wywiązują się ze swej ważnej roli wychowawczej i są niżej w powyższej hierarchii niż szkoła. Szkoła średnia wskazana jako skuteczniejsze ogniwo wychowawcze niż szkoła wyższa.

SUMMARY

The aim of work is the qualification of the place of universities in the hierarchy of subjects participating in process of the education to physical recreation in studying youth opinions. After second comparison of influence of occupations of physical education on different levels of education across having on effectiveness the large influence this process of education to physical recreation factors - the attractiveness of occupations of physical education, purchase the large range of sport skills and positive receipt of teacher of physical education.

In the research participated 513 students (378 women and 135 men), full – time students of universities in Kielce. Studied they show as this friendly environment, which the largest influence has on growing by them sport in leisure time. Parents do not it arise with their important educational part and are lower in above mentioned hierarchy than school. Indicated as more effective educational link college than college.